

Юридичний факультет
Кафедра господарського та адміністративного права

СИЛАБУС
навчальної дисципліни «Земельне право»

Кількість кредитів ЄКТС	4
Період викладання	7 семестр
Рівень вищої освіти	Перший
Спеціальність	081 «Право» (081 «Law»)
Освітня програма	081 «Право» (081 «Law»)
Викладач(і)	Бахур Олександр Валерійович, доктор філософії в галузі права, доцент кафедри Бляхарський Ярослав Станіславович, к.ю.н, доцент кафедри
Профайл викладача(ів)	Бахур Олександр Валерійович http://rang.donnu.edu.ua/?pg=kt&nu=358#search Бляхарський Ярослав Станіславович
Доступ до матеріалів курсу	портал факультету http://surl.li/kscqjx
Контактна інформація	Бахур О.В. o.bakhur@donnu.edu.ua Бляхарський Я.С. y.blyakharsky@donnu.edu.ua

Анотація

ОК 25 «Земельне право» є базовою навчальною дисципліною професійної та практичної підготовки для здобувачів освітньо-професійної програми «Право» («Law») спеціальності 081 «Право» (081 «Law») СО «Бакалавр» і разом із іншими навчальними дисциплінами формує інтегральні, загальні і фахові компетентності та результати навчання відповідно до змісту та фокусу освітньої програми та стандарту спеціальності.

Навчальна дисципліна спрямована на формування у здобувачів системних знань про правові основи регулювання земельних відносин, правовий режим земель різних категорій, порядок їх використання та охорони. Включає в себе дві змістовні частини (модулі): 1) загальна частина, яка

передбачає вивчення загальної характеристики земельних відносин, поняття, предмет і систему земельного права, принципів та функцій земельного права, джерел земельного законодавства, права власності на землю та інші речові права, гарантій прав на землю та порядку їх захисту; 2) особлива частина – категорій земель та особливостей їх правового режиму, правових форм користування земельними ділянками (оренда, сервітут, суперфіцій, емфітевзис), управління у сфері використання та охорони земель, правових засад землеустрою та державного земельного кадастру, юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування здатності розв'язувати складні спеціалізовані завдання у сфері земельного права із розумінням природи, функцій, системи земельного права, змісту його правових інститутів, а також механізму правового регулювання земельних правовідносин.

Набуті результати навчання та компетентності дозволять здобувачеві розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми/кейси у сфері тлумачення, реалізації права у професійні діяльності.

За результатами вивчення дисципліни слід очікувати формування та розвиток у здобувачів вищої освіти наступних:

- **Інтегральної компетентності**

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

- **Загальних компетентностей**

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК-9. Здатність працювати в команді.

ЗК-11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні

проблеми.

ЗК-15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

- **Спеціальних компетентностей**

СК-7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК-8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК-11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК-12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК-13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК-16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

- **Результатів навчання**

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН 8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

РН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

РН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

РН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Взаємозв'язок із іншими навчальними дисциплінами

Для вивчення навчальної дисципліни «Земельне право» здобувач повинен набути знання і навички з наступних навчальних дисциплін: «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Цивільне право». Основні положення навчальної дисципліни будуть застосовуватися при вивченні наступних навчальних дисциплін «Господарське право», «Аграрне право», «Господарсько-процесуальне право», «Корпоративне право».

Організація та оцінювання навчання визначена Порядком оцінювання знань здобувачів вищої освіти у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса, Положенням про організацію освітньої діяльності у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса та Методичними рекомендаціями до розробки критеріїв оцінювання типових завдань у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса.

Форми поточних і підсумкових контролів – усне опитування, тестування з використанням комп'ютерних технологій, розв'язання практичних завдань, ситуацій, виконання завдань для самостійної роботи, модульна контрольна робота, спрямовані на розвинення спроможності вирішувати юридичні проблеми (конфлікти), які можуть мати місце у сфері земельних правовідносин, застосовувати теоретичні знання для вирішення практичних ситуацій в професійній діяльності, що досягається за рахунок формування вмінь щодо володіння юридичною термінологією, яка застосовується в земельному праві, та юридичною технікою, набуття здібностей до правильного відтворення результатів професійної діяльності в юридичній документації, якою супроводжуються земельні правовідносини; формування навичок з реалізації та застосовування норм земельного права для захисту прав та інтересів учасників земельних відносин.

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач вищої освіти за результатами *поточного контролю* складає **60 балів**, що складаються з:

- 1) організаційно-навчальної роботи (**36 балів**);
- 2) самостійної роботи (**10 балів**);
- 3) модульна контрольна робота (МКР) (**14 балів**).

Поточний контроль здійснюється на практичних заняттях та включає роботу за двома змістовними модулями. Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за перший змістовний модуль складає 32 бали з урахуванням модульної контрольної роботи; за другий змістовний модуль – 28 балів з урахуванням самостійної роботи.

Підсумковий контроль у формі екзамену оцінюється у **40 балів**. Екзамен не є обов'язковою формою підсумкового контролю через можливість здобувачів отримати 100 балів протягом семестру, виконавши всі завдання поточного контролю та участі у науковій роботі.

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється відповідно до методики накопичення балів за результатами поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль (max 60 балів)						Підсумковий контроль	Загальна кількість балів
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1			ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2				
<i>Організаційно-навчальна робота в аудиторії</i>	<i>МК</i>	<i>Всього за ЗМ 1</i>	<i>Організаційно-навчальна робота в аудиторії</i>	<i>Самостійна робота</i>	<i>Всього за ЗМ 2</i>	Екзамен/наукова робота	
18	14	32	18	10	28	40	100

ОРГАНІЗАЦІЙНО-НАВЧАЛЬНА РОБОТА здобувача вищої освіти в аудиторії включає роботу на 9 практичних заняттях та оцінюється з урахуванням участі в практичних заняттях (усне опитування, тестування з використанням комп'ютерних технологій, розв'язання практичних завдань, ситуацій тощо). На лекційному занятті № 14 відбувається захист самостійної роботи, який оцінюється окремо.

Оцінка роботи на кожному практичному занятті може складати від 0 до 2 балів:

2 бали виставляється здобувачу, яким надано вичерпні відповіді на всі питання завдання, виявлено вміння здобувача використовувати теоретичний матеріал, застосовувати необхідні нормативно-правові акти та практику судів, інших суб'єктів правозастосування для розкриття змісту поставлених питань, здатність дати правову оцінку фактичним обставинам, самостійно мислити, матеріал викладено самостійно, логічно та грамотно, відсутні помилки;

1,5 бали виставляється здобувачу, відповідь якого свідчить про достатнє знання теоретичного і нормативного матеріалу, вміння користуватися ними для послідовного і обґрунтованого викладу своїх думок; до відповіді є не більше двох зауважень;

1 бал отримує здобувач, відповідь якого свідчить про поверхнєве знання теоретичного і нормативного матеріалу, підтверджено часткове уміння користуватися ними для послідовного і обґрунтованого викладу своїх думок; містить не більше двох помилок у відповіді або до неї викладач має більше двох зауважень;

0,5 бали виставляється здобувачу, відповідь якого свідчить про недостатнє знання теоретичного і нормативного матеріалу, підтверджено часткове уміння користуватися ними для послідовного і обґрунтованого викладу своїх думок і містить більше двох помилок або більше трьох зауважень;

0 балів виставляється здобувачу, який показав істотні прогалини у знанні теоретичного і нормативного матеріалу, невміння пов'язати теоретичний матеріал з прикладами з чинного законодавства, юридичної практики; бали не зараховуються при наявності у відповіді грубої помилки, а також в разі виявлення запозичення роботи іншого здобувача.

Грубою помилкою вважається відсутність відповіді в достатньо повному обсязі на поставлене питання.

Помилкою вважається неправильна в певній частині відповідь на питання.

Зауваженням вважається неточна відповідь на частину питання або порушення вимог до оформлення певного виду роботи, або до терміну здачі роботи.

Умови, за наявності яких викладач відраховує бали від їх максимальної можливої кількості:

завдання виконано не самостійно (плагіат) – бали за виконане завдання не зараховуються;

завдання виконано лише на 50 відсотків – зараховується половина балів від максимальної кількості балів за виконану роботу;

письмова робота не відповідає змісту практичного завдання - бали за виконану роботу не зараховуються;

робота виконана без додержання вимог до форми: робота виконана на окремих аркушах з зошиту – бали за виконане завдання не зараховуються; почерк автора не розбірливий для перевірки - бали за виконане завдання не зараховуються; оформлення роботи не відповідає вимогам (текст не відформатовано, не додержані вимоги, які висуваються до певних видів робіт, наприклад, самостійної роботи, або до певних видів правових документів (догівір, позовна заява, претензія, рішення суду, заява тощо) – від максимальної кількості балів відраховується 0,5 балів за кожне зауваження до оформлення роботи;

робота здана невчасно (не в день проведення практичного заняття по темі виконаної роботи) без попередження викладача та без поважних причин - відраховується половина балів від максимальної кількості балів за виконану роботу.

Завдання для практичних занять розміщуються в навчально-методичних матеріалах з дисципліни.

Відповіді на письмові завдання мають бути у надрукованому вигляді або надіслані на корпоративну пошту викладача в обумовлені строки викладачем.

САМОСТІЙНА РОБОТА (СР)

Виконується в позааудиторний час у другому змістовному модулі і представляє собою вирішення здобувачами кейсу. Кейс являє собою реальні або уявні ситуації, що мали місце у певній сфері діяльності або до них максимально наближені та слугують основою для обговорення окремими здобувачами чи групою здобувачів під керівництвом викладача. Організаційна форма – групова (здобувачі поділяються на малі групи до 4-5 осіб). Кожна група обирає кейс із запропонованих викладачем. Здобувачі також можуть сформулювати власний кейс, який обов'язково погоджується з викладачем.

Під час виконання самостійної роботи кожна група здобувачів має підготувати пакет документів, необхідних для обґрунтування своєї позиції та які підтверджують факти, які мають місце у кейсі. Рекомендації щодо виконання СР викладено у навчально-методичних матеріалах з дисципліни.

На останньому лекційному занятті (№ 15) кожна група здобувачів, які працюють над вирішенням завдання, презентують вирішення свого кейсу та підготовлені документи.

Максимальна оцінка за СР **10 балів** (оцінка виставляється кожному здобувачу групи).

Критерії оцінювання самостійної роботи:

- рівень володіння теоретичним матеріалом, пов'язаним з вирішенням справи - 1 бал;
- використання необхідних нормативно-правових актів, судової практики, позицій Верховного Суду – 2 бали;
- обґрунтованість висновків, які зроблено по справі, логічність і послідовність викладу аргументів – 2 бали;
- відповідність складених документів фабулі та тій позиції (позивача або відповідача), яка була обрана здобувачами, їх зміст та оформлення – 2 бали;
- відповідність вимогам по оформленню роботи в цілому та строків її здачі – 1 бал;
- виступ команди та повнота відповідей на запитання – 1 бал;
- злагоджена робота команди – 1 бал.

Всі види робіт, передбачені для вивчення дисципліни, мають виконуватись здобувачем вчасно із дотриманням встановлених викладачем часових меж.

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

МКР складається здобувачами за результатами вивчення першого змістовного модулю (за графіком модульного контролю 1) і передбачає вирішення 20 тестів та розкриття чотирьох теоретичних питань та/або термінів (визначень понять) за результатами вивчення першого змістовного модулю (за графіком модульного контролю). Максимальна оцінка за вирішення тестів **10 балів**. Кожна правильна відповідь надає можливість отримати **0,5 балів**, неправильний вибір варіанту відповіді оцінюється у 0 балів. Максимальна оцінка за вичерпну відповідь здобувача на теоретичне питання та/або термін (визначення поняття) складає **4 бали**, по **1 балу** за кожен вірну відповідь, неправильно розкрито питання та/або (визначення поняття) оцінюється у 0 балів. Підсумкова кількість максимально отриманих балів за МКР складає **14 балів**. Складання МКР здійснюється в аудиторії або з використанням комп'ютерних технологій.

За бажанням здобувач протягом семестру може виконати додаткові завдання для отримання балів або відпрацювання занять. Вказані види завдань попередньо узгоджуються з викладачем.

Орієнтовні види завдань:

- 1) підготовка презентації щодо визначених тем дисципліни (до 6 балів);
- 2) підбір та узагальнення у вигляді аналітичної довідки щодо практики та проблем застосування судової практики з певного питання дисципліни (до 8 балів);
- 3) огляд наукової літератури щодо певної теми земельного права (до 6 балів);
- 4) укладання глосарію з обраної теми дисципліни (до 5 балів);
- 5) розробка та проведення інтерактивного заняття (до 6 балів).

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ відбувається у формі екзамену. Складання екзамену передбачено для здобувачів, які не набрали 60 балів протягом семестру або бажають покращити поточний результат.

Екзаменаційний білет включає *тестування та два теоретичних питання* з програми дисципліни.

Тестування передбачає вирішення 20 тестів з використанням комп'ютерних технологій (вірна відповідь на один тест оцінюється у 1 бал). Максимальний бал за тестування **20**.

Для підготовки відповіді на теоретичні питання здобувачу дається до 20 хвилин. Вичерпна відповідь здобувача на теоретичні питання оцінюється у **20 балів** максимально.

Критерії оцінювання відповіді на теоретичні питання

20 балів виставляється здобувачу, який продемонстрував міцне знання передбаченого програмою дисципліни матеріалу, показав уміння використовувати теоретичний матеріал, застосовувати необхідні нормативно-правові акти та практику судів, інших суб'єктів правозастосування для розкриття змісту поставлених питань, самостійно мислити, чітко, послідовно викладення матеріалу з використанням необхідної професійної термінології; у відповіді відсутні помилки.

15-19 балів виставляється здобувачу, відповідь якого свідчить про достатнє знання теоретичного і нормативного матеріалу, уміння користуватися ними для послідовного і обґрунтованого викладу своїх думок; до відповіді є не більше двох зауважень;

9-14 балів отримує здобувач, відповідь якого свідчить про поверхнєве знання теоретичного і нормативного матеріалу, підтверджено часткове уміння користуватися ними для послідовного і обґрунтованого викладу своїх думок; містить не більше двох помилок у відповіді або до неї викладач має більше двох зауважень;

1-8 балів виставляється здобувачу, відповідь якого свідчить про недостатнє знання теоретичного і нормативного матеріалу, підтверджено часткове уміння користуватися ними для послідовного і обґрунтованого викладу своїх думок і містить більше двох помилок або більше трьох зауважень;

0 балів виставляється здобувачу, який показав істотні прогалини у знанні теоретичного і нормативного матеріалу, невміння пов'язати теоретичний матеріал з прикладами з чинного законодавства, юридичної практики.

Загальна максимальна кількість балів за екзамен **40 балів**.

Альтернативною формою складання екзамену може бути участь здобувача у професійних заходах (виступ та опублікування тез наукової доповіді на науково-практичній конференції, круглому столі, фахові змагання, конкурс тощо за тематикою дотичною тематиці навчальної дисципліни), підготовка фахової наукової статті, тобто форми, які демонструють його здатність до самостійної роботи з дисципліни «Земельне право».

Здобувач за виконання цих видів робіт може отримати максимально 40 балів (фахова стаття, інші альтернативні види робіт – до 40 балів):

1) підготовка та опублікування наукової статті у фаховому виданні категорії «Б» (до 40 балів);

2) підготовка та опублікування тез доповіді на наукову конференцію (до 20 балів);

3) участь у всеукраїнських змаганнях з земельного права (підтверджується відповідним сертифікатом/дипломом) (20 балів), зайняття призового місця на цих змаганнях (40 балів);

4) заняття призового місця на всеукраїнському конкурсі наукових робіт (наукова робота має відповідати напряму дисципліни) (на I етапі – 30 балів; на II етапі – 40 балів);

**Вимоги:* тематика вказаних наукових робіт має відповідати предмету дисципліни «Земельне право»; має бути довідка з редакції, що стаття або тези прийняті до опублікування.

Виконання здобувачем наукової роботи здійснюється під керівництвом з викладачем.

Рекомендації до написання тез

При підготовці тез наукової доповіді слід дотримуватися вимог до оформлення, які передбачаються для кожної конференції окремо. Доцільно правильно (згідно вимог) розмістити прізвище автора та його ініціали; при необхідності вказати інші дані, які доповнюють відомості про автора; чітко сформулювати назву тез доповіді, яка має відображати головну ідею, думку, положення (2-5 слів). Слід звернути увагу на обсяг тез, береги, шрифти, наявність посилань або списку використаних джерел.

В якості зразка можна використовувати Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Весняні юридичні читання – 2025». 24-25 квітня 2025 р., Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2025 (<https://surli.cc/yqbist>).

Вимоги до тез доповідей знаходяться в інформаційних листах відповідних конференцій (на сайтах конференцій).

Основні принципи тез: стислість; ємність; логічність викладу; грамотність; унікальність; повнота; абсолютна відповідність змісту основної роботи.

Структурно тези доповіді включають у себе такі елементи: актуальність теми; стисла постановка наукової проблеми; короткий огляд існуючих позицій щодо обраної проблематики; окремі власні думки щодо наукової проблеми; висновки.

Для зарахування балів за цю роботу має бути довідка з редакції, що тези прийняті до опублікування або наявна сама публікація (в електронній чи паперовій формі).

Рекомендації до написання наукової статті

Наукова стаття подається до редакції в завершеному вигляді відповідно до вимог, які публікуються в окремих номерах журналів або збірниках у вигляді пам'ятки автору. Оптимальний обсяг наукової статті 8-12 сторінок шрифт 14, 1,5 інтервалом. Рукопис статті повинен мати повну назву роботи, прізвище та ініціали автора, анотації, список використаної літератури.

Наукові статті зараховуються як фахові при наявності таких *необхідних структурних складових*:

постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;

аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття;

формулювання цілей статті (постановка завдання);

виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;

висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку; бібліографічні посилання.

Перелік видань, що віднесені до фахових, можна знайти за посиланням: <https://surl.li/dxadpy>.

Для зарахування балів за цю роботу має бути довідка з редакції журналу, що стаття прийнята до опублікування або наявна сама публікація (в електронній чи паперовій формі).

Рекомендації до підготовки презентації

Слід враховувати наступні критерії оцінювання презентації: відповідність матеріалу тематиці; структурованість інформації; використання різних типів джерел інформації; «читаемість» тексту, наочність, дизайн слайдів, застосування відео, аудіо матеріалу.

Рекомендації щодо укладення глосарію з тематики дисципліни

Укладення глосарію передбачає письмове впорядкування в алфавітному порядку переліку опорних термінів із їхніми визначеннями (дефініціями) в межах конкретних тем дисципліни.

Формат глосарію – таблиця, що містить термін, скорочення, поняття (в лівому стовпчику) і визначення, пояснення, розшифровку аббревіатури (в правому), назву нормативно-правового акту, статті, де передбачено визначення поняття або вказівка іншого джерела (якщо це визначення не передбачено законодавством).

Основні вимоги до укладання глосарію:

1) реєстр глосарію повинен включати невелику кількість слів, відібраних на основі аналізу частотності їх уживання у відповідних тематичних блоках, укладених в алфавітному порядку;

2) словникова стаття як структурна одиниця глосарію повинна складатися із заголовної одиниці (назва поняття, терміну тощо) й тексту, що роз'яснює заголовну одиницю та описує її основні характеристики;

3) словникова стаття має бути короткою, добре структурованою;

4) доцільним може бути включення до глосарію змістових і методичних коментарів;

5) схвалюється англomовний переклад словникових статей глосарію.

Укладений глосарій має відповідати таким характеристикам, як: лаконічність, призначення певній темі вивчення, простота будови й системність викладу матеріалу.

Кількість термінів може бути різною в залежності від теми і узгоджується з викладачем.

Рекомендації щодо підбору та узагальнення судової практики

Підбір та узагальнення рішень судів здійснюється за певною категорією земельних спорів. Аналізуватись можуть рішення судів різних інстанцій, однак особливу увагу слід приділяти постановам Верховного Суду. Підбір рішень може здійснюватися за датою прийняття (доцільно використовувати рішення за останні три роки, як виняток, можуть аналізуватись рішення за попередні роки, але у тому випадку, коли потрібно показати зміну підходу до правозастосування); за юрисдикцією (господарська, цивільна, адміністративна); за суб'єктним складом сторін спору та іншими критеріями. Мінімальна кількість рішень судів, які підлягають аналізу – 10 (може бути зменшена для окремих видів земельних спорів).

Узагальнення судових рішень полягає у складанні документу, в якому в довільній формі висвітлюються наступні питання:

- правова основа регулювання певних земельних відносин;
- встановлення однозначного або неоднозначного застосування законодавства судами різних інстанцій (або юрисдикцій) при вирішенні аналогічних спорів;
- проблеми правозастосування;
- правові позиції Верховного Суду щодо застосування норм права; наявність відступу Великої Палати Верховного Суду від правової позиції, яка застосовувалась раніше;
- висновок, який витікає з аналізу судових рішень;

- реквізити проаналізованих рішень та посилання на них.

Дані питання будуть братись за основу при оцінюванні роботи здобувача.

Рекомендації до огляду наукової літератури

При аналізі літератури здобувач вивчає стан наукової розробки конкретного питання, що супроводжується висвітленням ідей, спільного і відмінного у різних підходах вчених, що мають важливе значення щодо заданої проблеми, формулюється точне визначення понять.

Робота над аналізом літератури має бути обмежена тими джерелами, що мають безпосереднє відношення до заданого питання чи теми. Щонайменше третина джерел мають бути видані протягом останніх 5 років, не потрібно надміру використовувати застарілі джерела. Джерела, що пропонуються здобувачем для аналізу заданого питання мають бути диференційовані з акцентом на наукові види. Зокрема, підручники, посібники, інформаційні видання мають займати в аналізі не більше 30 відсотків, решта джерел мають бути *науковими*: монографії, дисертації, автореферати дисертацій, наукові статті, тези доповідей на наукових конференціях тощо.

Джерела, що пропонуються на аналіз повинні бути оформлені відповідно до встановлених вимог, які можна знайти за посиланням: <https://www.nas.gov.ua/publications/news/Documents/Radchenko-DSTU.pdf>.

Після зазначення опису джерела здобувач робить *коротку його анотацію* (висвітлюються основні ідеї автора – не більше пів сторінки). В кінці роботи здобувач формулює власний висновок, зроблений на підставі огляду.

Мінімальна кількість проаналізованих джерел – 15.

Всі роботи мають бути виконані здобувачем самостійно, не допускається привласнення чужих робіт, розробок, презентацій - без посилання на джерела інформації. Інформація має бути достовірною, правдивою, НПА - чинними. Виконані завдання НЕ зараховуються у випадку відходу/порушення здобувачами вищої освіти від норм академічної доброчесності (<https://cutt.ly/wa1fgU1>) без права відпрацювання.

Аудиторні заняття реалізуються відповідно до наступного календарного плану викладання дисципліни, конкретні дати відповідають розкладу занять і графіку навчального процесу:

**Календарний план викладання дисципліни «Земельне право»
7 семестр денна та заочна форма навчання**

Тиждень	Тема	Форма проведення заняття/СРС	Завдання для практичних занять / СРС (матеріали до практичних занять містяться на порталі факультету у папці дисципліни)	Кількість годин		Мах кількість балів
				аудиторних	СРС	
Змістовний модуль (100 балів)						
1-й тиждень	Тема 1. Предмет, метод, принципи, система і джерела земельного права	Лекція 1	Аналіз видів земельних правовідносин, що складають предмет земельного права. Дослідження принципів, методів, системи, джерел ЗП. Визначення ролі судової практики в регулюванні земельних відносин.	2 год		
2-й та 3-й тижні	Тема 2. Управління в галузі використання і охорони земель	Лекція 2, 3	Аналіз системи органів управління в галузі використання й охорони земель та їх повноваження. Надання характеристики окремим функціям державного управління в цій галузі. Виявлення взаємозв'язку між органами управління.	4 год		
2-й тиждень	Тема 1. Предмет, метод, принципи, система і джерела земельного права	Практичне заняття 1	Вирішення практичних завдань з теми 1. Інтерактивне завдання щодо з'ясування принципів земельного права. Аналіз і надання характеристики окремим джерелам земельного права. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК-1, ЗК-4, ЗК-8, ЗК-15, СК-7, СК-8</i>	2 год	4	2
4-й та 5-й тижні	Тема 3. Право власності на землю	Лекція 4, 5	З'ясування змісту права власності на землю, аналіз форм права власності на землю, виявлення їх особливостей. Характеристика земельної ділянки як об'єкту права власності. Підстави набуття права власності на землю. Аналіз законодавства щодо набуття права власності на земельні ділянки с/г призначення.	4 год		

Донецький національний університет імені Василя Стуса

4-й тиждень	Тема 2. Управління в галузі використання і охорони земель	Практичне заняття 2	Вирішення практичних завдань з теми 2. Інтерактивні завдання щодо правового забезпечення окремих функцій управління земельним фондом. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК-3, ЗК-4, ЗК-8, ЗК-9, ЗК-11, ЗК-12, ЗК-15, СК-7, СК-13</i>	2 год	5	2
6-й та 7-й тижні	Тема 4. Оренда земельних ділянок	Лекція 6, 7	Характеристика права оренди земельної ділянки (об'єкти, суб'єкти, підстави набуття та припинення права). Визначення особливостей договору оренди земельної ділянки: форма, зміст, сторони, момент укладення та набрання чинності, строк дії, основні права та обов'язки орендодавця та орендаря.	4 год		
6-й тиждень	Тема 3. Право власності на землю	Практичне заняття 3	Вирішення практичних завдань з теми 3. Складання алгоритму безоплатної приватизації земельної ділянки. Аналіз судової практики вирішення спорів щодо приватизації земельних ділянок. Вирішення практичних завдань щодо набуття права власності на земельні ділянки на інших підставах. Аналіз змісту договорів про перехід права власності на земельну ділянку. З'ясування підстав припинення права власності на земельні ділянки. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК-4, ЗК-8, ЗК-15, СК-7</i>	2 год	7	2
7-й тиждень	Тема 4. Оренда земельних ділянок	Практичне заняття 4	Вирішення практичних завдань з теми 4. Аналіз договорів оренди земельних ділянок. Визначення їх відповідності законодавству, підготовка пропозицій щодо усунення недоліків. Аналіз правових висновків Верховного Суду щодо оренди земельних ділянок. Аналіз підстав та порядку поновлення договору оренди землі на новий строк. З'ясування підстав для припинення (в тому числі розірвання) договору оренди землі. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК-4, ЗК-8, ЗК-9, ЗК-15, СК-7, СК-11, СК-12</i>	2 год	5	2

Донецький національний університет імені Василя Стуса

7-й тиждень	Модульна контрольна робота			2 год		14
8-й тиждень	Тема 5. Інші речові права на землю: право земельного сервітуту, суперфіцію та емфітевзису	Лекція 8	Характеристика договору про встановлення земельного сервітуту.	2 год		
8-й тиждень	Тема 5. Інші речові права на землю: право земельного сервітуту, суперфіцію та емфітевзису	Практичне заняття 5	Вирішення практичних завдань з теми 5. Вирішення практичних ситуацій щодо права земельного сервітуту, емфітевзису, суперфіцію. Складання порівняльної таблиці. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК-2, ЗК-4, ЗК-7, ЗК-8, ЗК-15, СК-7, СК-11, СК-12</i>	2 год	8	2
9-й тиждень	Тема 6. Продаж земельних ділянок або прав на них на конкурентних засадах.	Лекція 9	Аналіз законодавства щодо здійснення продажу земельних ділянок або прав на них на конкурентних засадах.	2 год		
9-й тиждень	Тема 6. Продаж земельних ділянок або прав на них на конкурентних засадах.	Практичне заняття 6	Вирішення практичних завдань з теми 6. Інтерактивне завдання щодо порядку продажу земельних ділянок або прав на них. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК-4, ЗК-6, ЗК-9, ЗК-8, ЗК-15, СК-7, СК-16</i>	2 год	6	2
10-й тиждень	Тема 7. Правила добросусідства. Тема 8. Обмеження прав на землю.	Лекція 10	Аналіз законодавства щодо дотримання правил добросусідства та законодавчо встановлених обмежень прав на землю.	2 год		
10-й тиждень	Тема 7. Правила добросусідства. Тема 8. Обмеження прав на землю.	Практичне заняття 7	Вирішення практичних завдань з тем 7, 8. Підготовка юридичної консультації щодо дотримання правил добросусідства. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК-4, ЗК-6, ЗК-8, ЗК-15, СК-7, СК-16</i>	2 год	6	2
11-й тиждень	Тема 9. Оцінка землі, плата за землю	Лекція 11	Визначення значення оцінки землі. Характеристика видів оцінки земель: бонітування ґрунтів, грошова оцінка земель (нормативна, експертна). З'ясування відмінностей між ними. Загальна характеристика та форми плати за землю, суб'єкти та об'єкти плати. Визначення особливостей правового режиму земельного податку та орендної плати.	2 год		
11-й	Тема 9. Оцінка землі, плата за землю	Практичне заняття 8	Вирішення практичних завдань з теми 9 щодо	2 год	6	2

Донецький національний університет імені Василя Стуса

тиждень			оцінки земель. Аналіз судової практики щодо визначення оцінки земель. Складання порівняльної таблиці платежів за землю. Аналіз судової практики щодо орендної плати за земельні ділянки. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК-4, ЗК-6, ЗК-8, ЗК-15, СК-7, СК-16</i>			
12-й тиждень	Тема 10. Гарантії прав на землю	Лекція 12	Аналіз системи гарантій прав на землю. Класифікація способів захисту прав на земельні ділянки. Підстави та порядок відшкодування збитків власникам землі і землекористувачам. Аналіз законодавства щодо відшкодування шкоди, заподіяної самовільним зайняттям, нецільовим використанням, псуванням земельної ділянки. Аналіз правового забезпечення відшкодування втрат лісгосподарського виробництва.	2 год		
12-й тиждень	Тема 10. Гарантії прав на землю	Практичне заняття 9	Вирішення практичних завдань з теми 10. Підготовка позовних заяв про відшкодування збитків, заподіяних власнику землі або землекористувачу. <i>Завдання направлені на оволодіння ЗК-4, ЗК-8, ЗК-9, ЗК-15, СК-7, СК-16</i>	2 год	6	2
13-й тиждень	Тема 11. Правовий режим земель різних категорій	Лекція 13	Аналіз законодавства та судової практики щодо особливостей набуття, використання та припинення прав на земельні ділянки різних категорій: водного фонду, лісгосподарського призначення, природно-заповідного фонду, історико-культурного призначення, оздоровчого та рекреаційного призначення тощо.	2 год		2
14-й тиждень	СРС		Захист підготовлених СРС	4 год		10
				52 год	53 год	
	Екзамен					40

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Період атестації				105 год	100
------------------	--	--	--	---------	-----

Система оцінювання результатів навчальних досягнень:

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
0-59	FX	незадовільно	не зараховано

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.
2. Про Державний земельний кадастр: Закон України від 7 липня 2011 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 8. Ст.61. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17#Text>.
3. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень: Закон України від 1 липня 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 51. Ст. 553. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>.
4. Про землеустрій: Закон України від 22 травня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 282. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>.
5. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19 червня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 350. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>.
6. Про оцінку земель: Закон України від 19 грудня 2003 р. *Офіційний вісник України*. 2004. № 1. Ст. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1378-15#Text>.
7. Про охорону земель: Закон України від 19 червня 2003 р. № 962. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 349. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>.
9. Про оренду землі: Закон України від 06 жовтня 1998р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 46-47. Ст. 280. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text>.

10. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв): Закон України від 5 червня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 38. Ст. 314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/899-15#Text>.

11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2247-20#Text>

12. Методика визначення розміру шкоди, завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України № 167 від 04.04.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0406-22#Text>

13. Про затвердження Методики визначення шкоди та збитків завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії російської федерації: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства від 18.05.2022 № 295. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0586-22#Text>

Основна література

1. Земельне право: підручник / за ред. М. В. Шульги. 3-тє вид., доп. і перероб. Харків : Юрайт, 2023. 592 с.

2. Земельне право : підручник / О. І. Баїк, У. П. Бобко, М. С. Долинська, А. О. Дутко, Н. М. Павлюк ; за ред. О. І. Баїк. Львів : Навчально-науковий Інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», 2021. 385 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4349/1/14.09.2021_ЗЕМЕЛЬНЕ%20ПРАВО_ДО%20ДРУКУ.pdf.

3. Земельне право: підручник / за заг. Ред А.М. Мірошніченко. К.: Юрінком Інтер, 2020. 544 с.

4. Земельне право України: Навчальний посібник / За заг. ред. Мироненко В.П. К.: Алерта, 2018. 350 с.

5. Юрченко Е.С. Право сільськогосподарського землекористування в Україні: теоретичні та практичні аспекти: монографія / за ред. д-ра юрид. наук Т. О. Коваленко; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Алерта: Правова Єдність, 2019. 232 с.

6. Земельне право України: навч. посібн. / авторський колектив: Антоненко О.А., Гоштинар С.Л., Григорєцька І.І., Дрішлюк В.І., Журавель А.В., Кострицький І.Л., Пащенко О.М., Ріпенко А.І.; за ред. Пащенко О.М. Одеса: Видавництво ОДУВС, 2023. 139 с. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/6988>

7. Земельне право : навч.-метод. посіб. для студентів усіх факультетів та форм навчання за спеціальністю 081 «Право» / А. Й. Годованюк, Т. Є. Харитонова, Х. А. Григор'єва та ін. / за ред. проф. Т. Є. Харитонової. – Луцьк : Вежа-Друк, 2024. – 156 с.
8. Малохліб О. С. Правові засади використання земельних ділянок для житлового будівництва: монографія; під заг. ред. проф. М. В. Шульги. Харків: Юрайт, 2021. С. 146.
9. Земельна реформа в Україні: правові проблеми: монографія / П.Ф. Кулинич. Київ, Норма права, 2021. 308 с.
10. Гордєєв В. І. Актуальні питання відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку : колект. монографія / ред.: А. П. Гетьман, О.В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. С. 398-419. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/19506>

Допоміжна література

1. Земельні правовідносини: правові позиції Великої Палати Верховного Суду у спорах, що виникають із земельних правовідносин / за ред. Л. А. Швецова та ін. 2021. 908 с.
2. Мовчан Р. О. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері земельних відносин: законодавство, доктрина, практика : монографія; передмова д-ра юрид. наук, проф., заслуженого діяча науки і техніки України О. О. Дудорова. Вінниця: ТОВ «Твори», 2020. 1152 с.
3. Зубрицький О.В. Правове регулювання обігу земель сільськогосподарського призначення в Україні та країнах ЄС: порівняльно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2019. 17 с.
4. Набуття та реалізація прав на землю: програма та плани семінарських (практичних) занять для студентів усіх факультетів та форм навчання за спеціальністю 081 «Право» : навчально-методичний посібник / д.ю.н., проф. Т. Є. Харитонова, д.ю.н., проф. Х. А. Григор'єва, к.ю.н., доц. Є.О. Платонова та ін. ; Національний університет «Одеська юридична академія». – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. – 76 с.
5. Шульга М.В., Ігнатенко І. В., Федчишин Д. В. Законодавчі новели щодо вирішення земельних спорів. Прикарпатський юридичний вісник. 2022. № 1 (42). С. 75-81. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/19458/1/Shulga_75-81.pdf
6. Носік В. Земельне право і законодавство України: системна криза чи зміна парадигми в умовах реалізації цілей сталого розвитку в Україні до

2030 року? Право України. 2020. № 5. С. 76-90. URL: <https://rd.ua/storage/attachments/8702.pdf>

7. Бахур О.В. Особливості земельних та екологічних правовідносин в умовах воєнного стану Академічні візії. 2023. № 22. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8420391> URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/616>

8. Бахур О.В. Плата за землю в умовах воєнного стану. Осінні юридичні читання – 2023. Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки. Випуск XXXIV: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Осінні юридичні читання – 2023». 23 листопада 2023 р., Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. С. 393-397.

9. Бахур О.В. Проблематика адміністративної процедури у сфері земельних відносин. Правничий часопис Донецького університету. 2024. №2. С. 140-148. URL: <https://jpchdnu.donnu.edu.ua/article/view/16941/16838>

10. Бахур О.В. Оновлена процедура державної інвентаризації земель. Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Осінні юридичні читання – 2024». 21 листопада 2024 р., Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2024. С. 263-267.

Узагальнення судової практики

1. Актуальна практика Верховного Суду з питань розгляду земельних спорів в умовах воєнного стану 16.06.2025 рік. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/Prezent_zemelni_sporu.pdf

2. Зведений огляд судової практики Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду за 2021 рік. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KTSS_2021.pdf

3. Огляд практики Верховного Суду із земельних питань за I квартал 2025 року. Комітет НААУ з питань аграрного, земельного та довікового права. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/publications/Oglyad_praktiki_verhovnoho_sudu_iz_zemelnykh_pitan_01_03_2025.pdf

4. Огляд практики Верховного Суду у справах щодо права користування чужою земельною ділянкою: сервітут, емфітевзис, суперфіцій. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Oglyad_zemlya.pdf

5. Огляд практики Верховного Суду у складі судової палати для розгляду справ щодо земельних відносин та права власності Касаційного господарського суду (2018-2022 роки). URL:

https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KGS_zem_pal_2018_2022.pdf

Інформаційні ресурси в Internet

Верховна Рада України	https://www.rada.gov.ua/
База ВРУ «Законодавство»	https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/a#Find
Єдиний державний реєстр судових рішень	http://reyestr.court.gov.ua
Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру	http://land.gov.ua
Публічна кадастрова карта України	https://map.land.gov.ua/
Портал нормативної грошової оцінки земельних ділянок	https://ngo.land.gov.ua/
Державна екологічна інспекція України	http://dei.gov.ua
Верховний Суд	https://supreme.court.gov.ua/supreme/
Газета «Юридичний вісник України»	https://yvu.com.ua/
Земельна спілка України	https://zem.ua/
Юридичний інтернет-ресурс «Протокол»	https://protocol.ua/
Довідково-інформаційна платформа правових консультацій	https://wiki.legalaid.gov.ua
Землевпорядний вісник	http://zemvisnuk.com.ua/

Викладачі:

доцент кафедри господарського та адміністративного права

Олександр БАХУР

доцент кафедри господарського та адміністративного права

Ярослав БЛЯХАРСЬКИЙ

Погоджено:

Декан юридичного факультету

Ірина КОВАЛЬ

Зав. кафедри господарського та адміністративного права

Ліна ДОРОШЕНКО

Гарант освітньої програми

Елла ПИСАРЄВА

Рекомендовано рішенням кафедри господарського та адміністративного права, протокол №_1_ від «27» серпня 2025 р.